

Темна половина

- Екранізовано (в 1993р)
- Один із найпродаваніших романів Кінга за версією **Publishers Weekly**

Письменник Тед Бомонд, кілька найпопулярніших творів якого вийшли під псевдонімом Джордж Старк, вирішив розпрощатися з вигаданим автором в оригінальний спосіб: для преси влаштував йому символічне «поховання». Так було треба, щоб оминути одну халепу. Утім, зовсім скоро Тед опиняється в жахливому становищі: у містечку Касл-Рок відбувається жорстоке вбивство, і на місці злочину знаходять відбитки Тедових пальців. Опісля хтось жорстоко вбиває ще кількох людей, які так чи інакше причетні до «смерті» Джорджа Старка. Тед стверджує, що нікого не вбивав, і переконаний: це справа рук того, кого він «поховав». Та хіба це можливо? Як людина, якої ніколи не існувало, може чинити зло? І хто насправді стоїть за смертями невинних: письменник чи його темне альтер еґо?

С Т І В Е Н
К І Н Г

ТЕМНА ПОЛОВИНА

КСД

CTIBEH
KIHГ

**STEPHEN
KING**

**DARK
HALF**

A NOVEL

СТІВЕН
КІНГ

ТЕМНА
ПОЛОВИНА

РОМАН

Переклад з англійської
Олександра Красноя

ХАРКІВ
2022 КСД

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
2022

ISBN 978-617-12-9818-7 (epub)

Жодну з частин цього видання не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі без письмового дозволу видавництва

Електронна версія зроблена за виданням:

Перекладено за виданням: King S. The Dark Half : A Novel / Stephen King. — London : Hodder & Stoughton, 1989. — 432 p.

Обережно! Ненормативна лексика!

Дизайнер обкладинки *Маріанна Пащук*

Кінг С.

К41 Темна половина : роман / Стівен Кінг ; пер. з англ. О. Красюка. — Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2022. — 592 с.

ISBN 978-617-12-9784-5

ISBN 978-0-340-50911-1 (англ.)

Письменник Тед Бомонд, кілька найпопулярніших творів якого вийшли під псевдонімом Джордж Старк, вирішив розпрощатися з вигаданим автором в оригінальний спосіб: для преси влаштував йому символічне «поховання». Так було треба, щоб оминути одну халепу. Утім, зовсім скоро Тед опиняється в жахливому становищі: у містечку Касл-Рок відбувається жорстоке вбивство, і на місці злочину знаходять відбитки Тедових пальців. Опісля хтось жорстоко вбиває ще кількох людей, які так чи інакше причетні до «смерті»

Джорджа Старка. Тед стверджує, що нікого не вбивав, і переконаний: це справа рук того, кого він «поховав». Та хіба це можливо? Як людина, якої ніколи не існувало, може чинити зло? І хто насправді стоїть за смертями невинних: письменник чи його темне альтер еґо?..

УДК 821.111(73)

© Stephen King, 1989

© Depositphotos.com / nataba16, jag_cz, обкладинка, 2022

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», видання українською мовою, 2022

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», переклад і художнє оформлення, 2022

Ця книжка присвячується Ширлі Зондергер, яка допомагає мені дбати про мою справу, і її чоловіку Пітеру

Я в боргу у Річарда Бакмена за його допомогу й натхнення. Цей роман не міг би написатися без нього.

С. К.

Пролог

— Поріж його, — сказав Машина. — Поріж його, а я стоятиму тут і дивитимуся. Я хочу побачити, як тече кров. Не змушуй мене наказувати тобі двічі.

Джордж Старк. Шлях Машини

Життя людей — їхні справжні життя, на відміну від просто фізичного існування — починаються в різний час. Справжнє життя Теда Бомонта, малого хлопця, котрий народився й ріс у кварталі Ріджвей містечка Бергенфілд у Нью-Джерсі, розпочалося у 1960 році. Дві речі трапилися з ним того року. Перша сформувала його життя; друга його майже докінчила. Того року Теду Бомонту було одинадцять.

У січні він подав своє оповідання на літературний конкурс, спонсорований журналом «Американський тін». У червні він отримав листа від редакції журналу, де повідомлялося, що його нагороджено Почесним дипломом конкурсу в категорії художня література. Далі в листі писалося, що журі присудило б йому Другу премію, якби його заявка не викривала того факту, що йому ще два роки до того, щоби стати повноцінним «американським тінейджером»¹. Проте, писали з редакції, його оповідання «Поза домом Марті» — це надзвичайно зрілий твір, і автор заслуговує на вшанування.

За два тижні від «Американського тіна» прислали і той Почесний диплом. Він прийшов рекомендованим поштовим відправленням, застрахованим. Його ім'я на дипломі було надруковано такими покручено-давньоанглійськими літерами, що Тед заледве зміг їх прочитати, і золота печатка внизу, рельєфний логотип «Американського тіна» — силуети коротко стриженого хлопця і дівчини з «кінським хвостиком» трясуться в джиттербагу².

Мати ухопила в обійми Теда — такого тихого, щирого хлопчика, котрий, здавалося, ніколи не зважав на речі і часто перечіпався об власні великі ступні — і вкрила його поцілунками.

Тедового батька це не вразило.

— Якщо воно аж таке збіса добре, чого йому не дали хоч якихось грошей? — пробурчав він з глибин свого м'якого крісла.

— Глене...

— Та не звертай уваги. Мо', той там Ернест Гемінгвей колись виставить мені пиво, коли ти його переплюнеш.

Мати на це нічого не сказала... але той лист, а слідом за ним і диплом вона взяла в рамки, куплені зі своїх грошей «на шпильки-булавки», і повісила в кімнаті сина над його ліжком. Коли приходили родичі або якісь інші гості, вона заводила їх туди, щоби на власні очі

побачили. Тед, проказувала вона своїй компанії, одного дня стане великим письменником. Вона завжди відчувала, що він приречений долею на велич — і ось це перший тому доказ. Тед від такого почувався засоромленим, проте він надто любив свою матір, щоби їй це сказати.

Хай хоч яким він був сором'язливим, але вирішив, що в словах матері є щонайменше деяка слушність. Тед не знав, є в ньому чи нема того, що потрібно, щоби стати *великим* письменником, але вирішив стати бодай *якимсь* письменником, не мало значення, яким саме. Чому ні? Йому ця справа добре вдавалася. Що важливіше, він перся від цієї справи. Коли приходили правильні слова, його страшенно перло. І не завжди існуватиме можливість відмовляти йому в грошах з формальних причин. Він не лишатиметься довіку одинадцятирічним.

Друга важлива річ 1960-го року сталася з ним у серпні. Це тоді в нього розпочалися напади головного болю. Спочатку вони були слабкими, але на початку вересня, коли відновилися заняття в школі, помірний, неявний біль у скронях і під лобом розрісся до монструозних, жахливо нестерпних марафонів. Коли цей біль тримав його в своїх лещатах, він не міг нічого робити, крім як лежати у своїй затемненій кімнаті, чекаючи смерті. Під кінець вересня він дійсно сподівався, що *таки* помре. А на середину жовтня біль прогресував до тієї межі, де хлопчик почав боятися, що смерті не буде.

Наближення цього жахливого болю зазвичай позначалося певними примарними звуками, які міг чути лише він — ці звуки були схожими на віддалене цвірінькання тисячі якихось дрібних пташок. Інколи він собі уявляв, що майже бачить цих пташок, які, на його думку, були горобцями, що десятками обсіли телефонні дроти і дахи, як то вони роблять навесні та восени.

Мати повела його на обстеження до лікаря Стюарта.

Лікар Стюарт позазирав йому в очі офтальмоскопом і похитав головою. Потім, щільно затуливши штори і вимкнувши верхнє світло, він наказав Теду дивитися на білу ділянку стіни оглядового кабінету. Тед дивився, а лікар, скориставшись ліхтариком, почав прудко блимати на ній яскравими колами світла.

— Почуваєшся якомсь химерно від цього, синку?

Тед похитав головою.

— Ти не відчуваєш запаморочення? Як ото ніби мусиш зомліти?

Тед похитав головою знову.

— Ти відчуваєш якийсь запах? Як ніби гнилих фруктів чи паленого шмаття?

— Ні.

— А як щодо твоїх пташок? Ти їх чув, поки дивився на блимання світла?

— Ні, — відказав Тед, спантеличений.

— Це нерви, — промовив пізніше його батько, коли Теда було відправлено з кабінету до почекальні. — Цей клятий хлопець — суцільний клубок нервів.

— Я думаю, це мігрень, — сказав їм лікар Стюарт. — Незвичайна для такого юного організму, проте не геть нечувана річ. І він здається дуже... вразливим.

— Він такий, — сказала Шейла Бомонт не без певної похвальби.

— Ну, колись має настати якесь покращення, а поки що, в його одинадцять, боюся, йому доведеться це просто перетерпіти.

— Еге, і нам разом з ним, — сказав Глен Бомонт.

Але то не були нерви, і то не була мігрень, і воно не минулося.

За чотири дні до Гелловіну Шейла Бомонт почула, як один з хлопчаків, разом з якими Тед щоранку чекав на шкільний автобус, почав репетувати. Вона визирнула крізь кухонне вікно і побачила, що її син упав на заїзді і тіпається у корчах. Поряд лежав ланч-бокс, фрукти і сендвічі з якого розсипалися по асфальту. Вона вибігла надвір, розполошивши від Теда інших дітей, а потім просто стояла над ним безпомічна, боячись його торкнутись.

Якби великий жовтий автобус з містером Рідом за кермом під'їхав трохи пізніше, Тед міг би померти просто там, навпроти свого дому.

Але містер Рід колись служив медиком у Кореї³. Він устиг відхилити назад голову хлопчика, відкрити йому дихальний шлях, перш ніж Тед задихнувся, вдавившись власним язиком. Швидка відвезла його у Бергенфілдський окружний шпиталь: так трапилося, що коли хлопчика вкотили до відділення екстреної допомоги, там якраз лікар на ім'я Г'ю Прічард і його приятель пили каву, вихваляючись один перед одним каверзними подачами в гольфі. І так трапилося, що Г'ю Прічард якраз був найкращим неврологом у штаті Нью-Джерсі.

Лікар Прічард наказав зробити рентген і переглянув знімки. Він показав їх Бомонтам, попрохавши особливо уважно придивитися до одної неясної тіні, яку окреслив жовтим восковим олівцем.

— Оце, — спитав він. — Що це таке?

— Звідки нам у біса знати? — перепитав його Глен Бомонт. — Ви ж тут чортів лікар.

— Саме так, — сухо погодився Прічард.

— Дружина каже, він начебто скидався мов той причинний, — сказав Глен.

Лікар Прічард відповів:

— Якщо ви маєте на увазі, що в нього стався судомний напад, так, стався. Якщо ви маєте на увазі, що в нього стався *епілептичний* напад, я цілком впевнений, що це не так. Такий серйозний напад, як той, що стався з вашим сином, безсумнівно мусив бути *grand mal*⁴, а Тед не виявив абсолютно жодної реакції на світловий тест Літтона⁵. Фактично, якби в Теда була епілепсія *grand mal*, вам не потрібен був би доктор, щоби вказати на цей факт. Він смикався б у ватусі⁶ на килимі у вашій вітальні кожного разу, коли вирішила б перемінитися картинка на екрані телевізора.

— Що ж це тоді таке? — боязко запитала Шейла.

Прічард знову обернувся до встановленого перед негатоскопом знімка.

— Що *це*? — відгукнувся він і знову тицьнув у окреслене місце. — Раптові напади головного болю вкупі з будь-якою відсутністю попередніх судом підказують мені, що у вашого сина може бути пухлина в мозку, ймовірно поки ще невелика і, сподіваюся, доброякісна.

Глен Бомонт скам'яніло тупився у лікаря, тим часом як його дружина стояла поряд і ридала собі у носовичок. Ридала вона без жодного звуку. Такі мовчазні ридання були результатом багатьох років подружніх тренувань. Гленові кулаки діяли швидко й болюче, але майже ніколи не залишали слідів, і після дванадцяти років мовчазної туги вона, мабуть, не змогла б заплакати вголос, навіть якби схотіла.

— Чи все це означає, що ви хочете вирізати йому мозок? — запитав Глен зі своїми звичайними тактом і делікатністю.

— Я би не висловився таким чином, містере Бомонте, але вважаю, що діагностична хірургія тут необхідна, так. А сам подумав: «Якщо дійсно існує Бог і якщо Він дійсно створив нас за Його Власними образом та подобою, мені гидко думати, чому так багато клятих чоловіків, як ось цей, тиняються у цім світі, тримаючи долі стількох багатьох інших людей у своїх руках».

Глен тримав мовчанку кілька довгих митей, похиливши голову, наморщивши лоба в роздумах. Зрештою він підвів голову і поставив те запитання, яке турбувало його найбільше:

— Скажіть мені правду, доку — скіки все це буде коштувати?

Операційна медсестра-асистентка побачила це першою.

Її скрик пролунав пронизливо і шокуєче в операційній, де єдиними звуками протягом останніх п'ятнадцяти хвилин були неголосні команди лікаря Прічарда, шипіння громіздкої машинерії життєзабезпечення та короткі, високі завивання пилки Джильї⁷.

Вона поточилася назад, вдарила об столик на коліщатках, на якому було акуратно розкладено майже дві дюжини інструментів, і перекинула його. Той упав на кахляну підлогу з лунким брязком, слідом за яким прозвучала серія дрібнішого бренькоту.

— Гіларі! — скрикнула старша операційна сестра. Голос її був сповнений потрясінням і здивуванням. Вона настільки забулася, що навіть ступила пів кроку вслід за жінкою, яка втікала геть у лопотючому зеленому халаті.

Лікар Албертсон, який асистував Прічарду, різко вдарив взутою в капець ногою старшу медсестру по литці:

— Пам'ятайте, де ви зараз перебуваєте, будь ласка.

— Так, лікарю.

Вона відразу ж розвернулася назад, навіть не глянувши в бік дверей операційної, коли ті, розчахнувшись, грюкнули і Гіларі полишила сцену ліворуч, не перестаючи верещати, неначе пожежна машина без гальм⁸.

— Покладіть інструменти до стерилізатора, — сказав Албертсон. — Зараз же. Шнель-шнель.

— Так, лікарю.

Вона почала збирати інструменти, важко дихаючи, явно розхвильована, але опанувавши себе.

Здавалося, лікар Прічард нічого цього не помітив. Він із захопленою уважністю зазирає у вирізане в черепі Теда Бомонта віконце.

— Неймовірно, — бурмотів Прічард. — Просто неймовірно. Це дійсно унікальний випадок. Якби я не побачив цього на власні очі...

Шипіння стерилізатора його немов розбудило, і він подивився на лікаря Албертсона.

— Мені потрібен відсмоктувач, — раптом промовив він. І потім поглянув на медсестру: — А ви що там, к херам, робите? Розгадуєте кросворд у недільному випуску «Таймз»? Ворушіть своєю сракою з отим-от сюди!

Вона підійшла, несучи інструменти на свіжій таці.

— Подайте мені відсмоктувача, Лестере, — наказав Прічард Албертсону. — Зараз же. Тоді я вам покажу таке, чого ви ніколи не бачили, окрім хіба у якомусь шоу покручів на окружному ярмарку.

Албертсон покотив відсмоктувальний апарат, ігноруючи старшу медсестру, яка відскочила йому з дороги, при цьому вправно балансує тацею з інструментами.

Прічард дивився на анестезіолога.

— Дайте мені пристойний кров'яний тиск, друже мій. Пристойний кров'яний тиск — це все, чого я прошу.

— У нього сто п'ять на шістдесят вісім, лікарю. Стійкий, як скеля.

— Гаразд, його мати каже, що в нас оце тут лежить наступний Вільям Шекспір, отже таким тиск і тримайте. Відсмоктуйте, Лестере — не пестіть його тою клятою помпою!

Албертсон увімкнув апарат і почав відсмоктувати з хлопчика кров. Фоном, рівномірно, монотонно, заспокійливо пікало контрольне обладнання. Аж тут Албертсон всмоктає свій власний вдих. З відчуттям, немов хтось вгатив йому під дихало.

— Ох, боже мій. Ох, Ісусе. Ісусе Христе, — відсахнувся він на якусь мить... потім нахилився ближче. Понад маскою, поза окулярами в роговій оправі його вибалушені очі спалахнули з раптовою цікавістю. — Що це таке?

— Гадаю, ви самі бачите, що це таке, — сказав Прічард. — Просто треба якоїсь секунди, щоб це сприйняти. Я про таке читав, але ніколи не очікував побачити це наяву.

Мозок Теда Бомонта мав колір зовнішнього краю мушлі — сіруватий, з найделікатнішим рожевим відтінком. З гладенької твердої мозкової оболонки стирчало єдине, сліпе й недорозвинуте людське око. Мозок злегка пульсував. Разом з ним пульсувало око. Це було схоже на те, ніби воно намагається їм підморгнути. Саме це — ефект цього підморгування — вигнав ту медсестру з операційної.

— Господи Ісусе, що це? — знову перепитав Албертсон.

— Ніщо, — сказав Прічард. — Колись це могло б стати живою, повноцінною людиною. Тепер це ніщо. Окрім того, що воно є проблемою. І виходить так, що з цією проблемою ми зможемо впоратися.

Лікар Лорінг, анестезіолог, спитав:

— Дозвольте подивитись, лікарю Прічарде?

— Він так само стабільний?

— Так.

— Тоді нумо. Це та річ, про яку ви онукам своїм розказуватимете. Тільки швиденько.

Поки Лорінг дивився, Прічард обернувся до Албертсона:

— Мені ще потрібна Джиллі, — сказав він. — Я хочу розкрити його трішки ширше. Потім ми прозондуємо. Не знаю, чи зможу я дістати звідти все, але хочу дістати все, що зможу.

Прічард попросив зонд, і Лес Албертсон, діючи тепер як старша операційна медсестра, тицьнув свіжопростерилізований інструмент йому в обтягнуту рукавичкою долоню. Прічард — який зараз стиха мугикав головну пісню з «Бонанзи»⁹ — працював з раною швидко і майже завиграшки, звіряючись з прилаштованим до кінця зонда дзеркальцем стоматологічного типу тільки в окремих випадках. Працював він, керуючись переважно тактильністю. Пізніше Албертсон казав, що ніколи в житті ще не був свідком такої захопливої, провадженої суто за інтуїтивним навіянням, хірургічної операції.

На додаток до ока, вони знайшли частину ніздрі, три нігті та двоє зубів. В одному з тих зубів було маленьке дупло. Око продовжувало пульсувати і намагалося підморгнувати до самої тієї миті, коли Прічард, користуючись голковим скальпелем, зробив перший прокол, а потім і вийняв його. Вся операція, від попереднього зондування до остаточного вилучення, забрала тільки двадцять сім хвилин. П'ять

шматочків плоті вогко лягнули в тацю з неіржавкої сталі поряд з поголеною головою Теда.

— Я думаю, ми впоралися, — нарешті промовив Прічард. — Схоже, всі чужорідні тканини були з'єднані рудиментарними гангліями. Якщо навіть там залишилися якісь інші кавалки, гадаю, найімовірніше, ми їх вбили.

— Але... як таке може бути, якщо хлопчик досі живий? Тобто це все частина його, хіба не так? — запитав ошелешений Лорінг.

Прічард показав на тацю:

— Ми знаходимо в голові цього хлопчика око, кілька зубів та купку нігтів, і ви вважаєте, що це частка його? Ви бачили відсутність у нього на пальцях якихось нігтів? Бажаєте перевірити?

— Але ж навіть рак є частиною власного організму пацієнта...

— Це був не рак, — проказав йому Прічард терпляче. Руки його, поки він балакав, робили свою роботу. — У дуже багатьох вагітностях, коли мати народжує єдину дитину, та дитина починала своє існування як близня, друже мій. Показник може сягати двох випадків з десяти. Що відбувається з іншим плодом? Сильніший поглинає слабшого.

— Поглинає? Ви маєте на увазі, він його з'їдає? — запитав Лорінг. Вигляд у нього був дещо позеленілий. — Ми тут говоримо про *in utero*¹⁰ канібалізм?

— Називайте як вам до вподоби; але трапляється це доволі часто. Якщо коли-небудь створять ті ультрасонограмні технології, про які не перестають балакати на медичних конференціях, ми насправді зможемо з'ясувати, як часто. Але не має значення, часто чи нечасто таке трапляється; те, що ми побачили сьогодні, — значно рідкісніша річ. Частина близнюка цього хлопчика залишилася непоглинутою, і так вийшло, що вона опинилася в його префронтальній корі. Так само легко вона могла б втулитися в його кишківник, у селезінку, у спинний мозок, будь-куди. Зазвичай єдиними докторами, які бачать щось на кшталт цього, є патологоанатоми — це виявляється при розтинах, і я ніколи не чув про випадок, де стороння тканина була б причиною смерті.

— Ну, а що сталося тут? — запитав Албертсон.

— Щось змусило цей згусток тканини, який був, мабуть, ультрамікроскопічного розміру ще рік тому, почати знову розвиватися. Годинник росту абсорбованого близнюка, який мав би зупинитися

назавжди щонайменше за місяць до того, як місіс Бомонт народила, якимсь чином почав діяти знову... і ця клята річ насправді завелась. Нема загадки в тому, що сталося; самого лише внутрішньочерепного тиску було достатньо, щоб викликати в цього хлопчика головний біль і ті корчі, які й привели його сюди.

— Так, — співчутливо сказав Лорінг. — Але чому це сталося?

Прічард похитав головою:

— Якщо я за тридцять років від сьогодні все ще практикуватиму щось складніше за мої удари в гольфі, тоді ви зможете поставити мені це запитання. Я можу мати якусь відповідь. Все, що я знаю зараз, це те, що я виявив і видалив дуже специфічний, дуже рідкісний різновид пухлини. *Доброякісної* пухлини. І, запобігаючи складнощам, я вважаю — це все, що варто знати його рідним. Пілтдаунська людина¹¹ виглядала б одним з «Доскіпливих дітей»¹² порівняно з батьком цього хлопчика. Не уявляю, як я зміг би йому пояснити, що сьогодні зробив аборт його одинадцятирічному сину. Лесе, давай його зашивати.

І, немов щойно згадавши, він сказав операційній сестрі люб'язним тоном:

— Я хочу, щоби ту тупу пизду, яка звідси вибігла, звільнили. Занотуйте це, будь ласка.

— Так, лікарю.

Тед Бомонт полишив лікарню через дев'ять днів після операції. Ще майже шість місяців по тому лівий бік його тіла залишався стражденно слабким і час від часу, коли бував дуже втомленим, він бачив світлові спалахи якихось не зовсім безладних картинок у себе перед очима.

Мати купила йому в подарунок на одужання стару друкарську машинку «Ремінгтон-32», і ці спалахи світла траплялися найчастіше тоді, коли він увечері перед сном сугулювався над нею, силкуючись знайти правильний спосіб щось висловити або придумати, що сталося далі в тому оповіданні, яке він пише. Зрештою ці напади також минулися.

Те химерне, фантомне цвірінькання — голоси цілих ескадрилей горобців на крилі — зовсім не виникало після операції.

Він продовжував писати, набуваючи впевненості, поліруючи народжуваний ним власний стиль, і продав своє перше оповідання —

«Американському Тіну» — за шість років по тому, як розпочалося його справжнє життя. Після цього він просто ніколи не озирався назад.

Його батькам чи самому Теду достатньо було завжди пам'ятати: восени у нього, одинадцятирічного, з префронтальної кори мозку було видалено невеличку доброякісну пухлину. Коли Тед взагалі про це замислювався (що він робив з проминанням років дедалі менш і менш часто), він думав тільки, як йому надзвичайно пощастило вижити.

Чимало кому з пацієнтів, яким провадили хірургію мозку в ті примітивні часи, не пощастило.

¹ Формально тінейджером (teenager) вважається людина віком 13—19 років. — Тут і далі примітки перекладача.

² Jitterbug («п'яна трясучка») — народжений у 1920-х роках у середовищі афроамериканців свінг-танок. Поступово став одним з найпопулярніших у світі швидких парних конкурсних танців.

³ Ідеться про війну 1950—1953 років між комуністичною КНДР і Республікою Корея: бойові дії вели здебільшого війська КНР і СРСР проти контингенту ООН, який переважно складався з американських військ.

⁴ Grand mal — генералізований тоніко-клонічний судомний напад.

⁵ Charles Vincent Litton — інженер-винахідник, піонер електроніки, один із співзасновників Кремнієвої долини в Каліфорнії.

⁶ Watusi — популярний на початку 1960-х років сольний танець з рухами, запозиченими з африканських танців у фільмі «Копальні царя Соломона» та його сиквелу «Watusi».

⁷ Gigli saw — ручна дротяна хірургічна пилка.

⁸ Піти зі сцени ліворуч — ідіома театрального походження, яка означає, що персонаж/особа зникає назавсім, не беручи участі в наступних подіях.

⁹ «Bonanza» — телесеріал-вестерн; однойменна тематична пісня стала самостійним хітом у виконанні різних музикантів у стилі кантрі.

¹⁰ In utero (*лат.*) — внутрішньоутробний, пов'язаний з розвитком плоду в матці.

¹¹ Piltdown Man — доісторична людина, скам'янілий череп якої було знайдено біля англійського селища Пілтдаун у 1912 році; вважалася сенсаційною, досі невідомою науці «перехідною ланкою» між мавпами і сучасною людиною до 1953 року, коли кілька науковців довели, що це археологічна підробка.

¹² «Quiz Kids» — радіо- й телепрограма, у якій члени гурту інтелектуально обдарованих дітей спонтанно відповідають на різноманітні підготовлені науковцями та надіслані слухачами/глядачами запитання.

Частина ПЕРША. Товкмачення дурня

Машина своїми довгими, сильними пальцями неспішно й акуратно розправляв канцелярські скріпки.

— Тримай його голову, Джеку, — сказав він чоловіку позаду Халстеда. — Тримай її міцно, будь ласка.

Халстед побачив, що збирається робити Машина, і почав кричати, тим часом як Джек Рейнджлі, притиснувши свої великі долоні йому до скронь, утримував нерухомою його голову. Ці крики розтиналися й відлунювали в занехаяному складі. Велетенський порожній простір діяв як природний підсилювач голосу. Халстед звучав неначе якийсь оперний співак, що розігрівається перед прем'єрою.

— Я повернувся, — сказав Машина.

Халстед міцно заплющив очі, але це не допомогло. Маленька сталева шпичка завиграшки прослизнула крізь ліву повіку і проколола очне яблуко поза нею зі слабеньким звуком «пук». Звідти почала точитися драглиста, клейка рідина.

— Я повернувся з мертвих, а ти, схоже, зовсім не радий мене бачити, невдячний ти сучий сину.

Джордж Старк. Поїздка до Вавилону

Один. Хай люди говорять

1

Число журналу «Піпл» за 23 травня було доволі типовим.

Обкладинку прикрашала Мертва Знаменитість тижня, рок-н-роловий кумир, що повісився у тюремній камері, після того як був взятий під арешт за зберігання кокаїну та інших супутніх наркотиків. Всередині журналу містився звичайний асортимент страв: дев'ять нерозкритих випадків убивства на сексуальному ґрунті в пустельній західній частині Небраски; гуру здорового харчування, якого приховали за дитяче порно; домогосподарка з Меріленду, яка виростила гарбуз, що трохи скидався на погруддя Ісуса Христа, тобто — коли дивитися на нього напівзаплющеними очима в притемненій кімнаті; дівчина з паралізованими ногами, яка тренується до веломарафону у Великому Яблуку¹³, голлівудська розлученка; світське весілля в штаті Нью-Йорк; реслер, який оклигує після інфаркту; комік, який відбивається від судового позову своєї коханки-співмешканки щодо розподілу фінансів і майна.

Була там також історія про підприємця з Юти, який пропагував гарячу новинку — ляльку під назвою «Йой, Мама! Йой, Мама!», яка нібито схожа на «усіх улюблену(?) тещу». Всередині неї було вбудовано магнітофончик, що випльовував уривки діалогів на кшталт: «Коли я його ростила, вечеря ніколи не холонула в моєму домі, любонько» та «Твій брат ніколи не поводить себе, ніби я якась покидь, коли я приїжджаю туди на пару тижнів». Найкумедніша дурня полягала в тому, що, замість смикати якусь мотузку на спині в «Йой, Мама!», аби та забалакала, ви мусили *футболити* її щосили. «Йой, Мама!» добре натовкмачена м'якою набивкою, гарантовано не ламається і гарантовано не облуплюватиме вам стіни і меблі, запевняв гордий винахідник ляльки, містер Гаспар Вілмот (котрий, як побіжно згадувалося у статті, одного разу притягався за ухилення від податків на прибуток — звинувачення було знято).

А на тридцять третій шпальті розважально-інформаційного числа цього провідного американського розважально-інформаційного

журналу містився матеріал, титулований типовим для «Піпл» тавром: ефектним, виразним та гострим. БЮ повідомлялося там.

— «Піпл», — сказав Тед Бомонт своїй дружині Ліз, коли вони сиділи поруч за кухонним столом і вдруде читали разом цю статтю, — любить відразу подавати суть справи. «Біо». Якщо вам не хочеться БЮ, перейдіть до розділу В ХАЛЕПІ і почитайте про дівчат, яких замордували в самісінькому серці Небраски.

— Не так воно вже й смішно, якщо добре про це подумати, — сказала Ліз Бомонт, а потім сама усе зіпсувала, пирхнувши хихотінням у згорнутий кулак.

— Не ха-ха, а безсумнівна дивина, — сказав Тед і знову почав перегортати сторінки статті. Водночас машинально погладжуючи невеличкий білий шрам високо в себе на лобі.

Як і більшість БЮграфій у «Піпл», ця йшла в журналі суцільним блоком, де більше місця належало словам, а не картинкам.

— Ти шкодуєш, що це зробив? — спитала Ліз. Вона нашорошила вуха до їхніх близнят, але наразі з ними все було чудово, спали собі як ягнятка.

— По-перше, — сказав Тед, — я цього не робив. *Ми* це зробили. Обоє заодно і кожен за обох, пам'ятаєш?

Він поплескав по фото на другій сторінці статті, що зображувало його дружину, яка простягала пательню тістечок брауні Теду, котрий сидів за своєю друкарською машинкою з аркушем, пропущеним під валик. Неможливо було розібрати, що саме надруковано і чи взагалі надруковано бодай щось на тому аркуші. Мабуть, це було на краще, оскільки там мало бути якесь курзу-верзу. Писання для нього завжди було важкою роботою і не того роду справою, яку він міг робити публічно — особливо, коли одному з тієї публіки трапилось бути фотографом журналу «Піпл». Це виходило значно легше в Джорджа, але для Теда Бомонта таке було збіса важким. Ліз не наближалася до нього, коли він працював — до того ж, інколи сягаючи справжніх успіхів. Вона навіть *телеграми* йому не підносила, де вже там казати про шоколадні тістечка.

— Так, але...

— І знов-таки...

Він поглянув на фото, де він дивиться вгору на Ліз із тістечками. Там вони обоє усміхалися. Доволі дивно гляділися ці усмішки на

обличчях тих, які, хоча обоє приязні люди, настільки обережно демонструють навіть таку звичайну річ, як усмішка. Тед поринув думками назад у ті часи, коли він працював провідником по Аппалачській стежці через Мейн, Нью-Гемпшир і Вермонт. У ті туманні дні в нього був ручний єнот на ім'я Джон Веслі Гардінг¹⁴. Не те щоб він робив якісь спроби одомашнити Джона; цей єнот сам якось так пригорнувся до нього. Авжеж, Теду подобалися обійми друзяки Джона Веслі в холодні вечори, а інколи, коли Тед лигне було з пляшки більше ніж ковток, він і усміхався подібним чином.

— Знов-таки що?

«Знов-таки, є щось кумедне в тому, як номінований на Національну книжкову премію письменник і його дружина скаляться одне одному, неначе двоє п'яних єнотів», — подумав він і вже не міг стримати реготу: той вирвався з нього.

— Теде, ти розбудиш нашу двійню!

Він намагався, без особливого успіху, придушити свої вибухи.

— Знову ж таки, ми тут схожі на пару ідіотів, і мені до цього абсолютно байдуже, — сказав він і обійняв її міцно та поцілував у западинку під горлом.

В іншій кімнаті спершу Вільям, а потім і Венді почали плакати.

Ліз намагалася подивитися на чоловіка докірливо, але не змогла. Надто добре було чути, як він сміється. Добре, мабуть, тому що не досить часто він це робив. У його сміху для неї звучала якась несвійська, екзотична чарівність. Тед Бомонт ніколи не був смішливою людиною.

— Моя провина, — сказав він. — Я заспокою їх.

Він почав підводитися, штовхнув стіл і мало не перекинув його. Він був делікатним чоловіком, але дивовижно незграбним; ця особливість того хлопчика, яким він колись був, досі жила в ньому.

Ліз упіймала вазу з квітами, яку вона була поставила в центрі стола, якраз перед тим як тій зісковзнути з краю і розбитися на підлозі.

— Чесно, Теде! — промовила вона, та потім також почала сміятися.

Тед знову сів на якусь мить. Він не те щоби вхопив її руку, а просто ніжно погладив, забравши в обидві свої:

— Послухай, дівчинко, а *тобі* воно байдуже?

— Так, — сказала дружина. Їй майнула думка, чи не сказати: «Хоча мене це непокоїть. Не тому, що ми виглядаємо дещо дурнувато, а тому

що... ну, я не знаю чому. Просто мене це трохи непокоїть, ото й усе».

Подумала, проте не промовила. Просто так добре було чути його сміх. Вона вхопила його руку і швидко її стисла.

— Так, — сказала вона. — Мені байдуже. Я думаю, це весело. А якщо така реклама допоможе твоєму «Золотому псу», коли ти нарешті вирішиш серйозно поставитися до закінчення того клятого тексту, тим краще.

Вона підвелася, утримавши його за плечі на місці, коли він хотів приєднатися до неї.

— Ти зможеш заспокоїти їх наступного разу, — сказала вона. — Я хочу, щоби ти посидів тут, поки твоє підсвідоме прагнення знищити мою вазу остаточно не минеться.

— Окей, — сказав він і додав: — Я кохаю тебе, Ліз.

— Я теж тебе кохаю.

Вона пішла вгамовувати двійню, а Тед Бомонт знову почав гортати свою БЮ.

На відміну від більшості статей у «Піпл», біографія Теда Бомонта починалася не фотографією на всю шпальту, а такою, що була меншою за чверть сторінки. Попри це, вона впадала в око, оскільки якийсь верстальник з чуттям на незвичайне обравив це фото, де Тед і Ліз були зняті на цвинтарі, чорним. Рядки тексту під ним виділялися ледь не брутальним контрастом. На фотографії у Теда в руках була лопата, а Ліз тримала кирку. Обіч стояла тачка з іншим цвинтарним знаряддям. На могилі було аранжовано кілька букетів, але сам могильний камінь залишався цілком читабельним.

ДЖОРДЖ СТАРК

1975—1988

Не надто приємний суб'єкт

У майже кричущому контрасті з місцем і очевидною подією (недавнє поховання того, що, судячи з дат, було хлопчиком заледве підліткового віку), ці двоє фіктивних погребників потискали над свіжопостеленими дернинами одне одному руки і весело сміялися.

Звісно, це було постановкою. Альтернативна реальність тих фотографій, які ілюстрували статтю, — поховання тіла, демонстрація тістечок, а на одній Тед тягся самотньо, неначе хмара¹⁵, відлюдною

дорогою крізь Ладловський ліс¹⁶, вочевидь «нашукуючи ідей» — була позерством. Таким потішним. Ліз купувала журнал «Піпл» у супермаркеті протягом останніх п'яти років чи близько того, і вони обоє з нього кепкували, хоча по черзі гортали його за вечерею або, бувало, в клозеті, якщо під рукою не було доброї книжки. Тед час від часу дивувався успішності цього журналу, загадуючись, чи це прихильність до балагану знаменитостей робить його таким химерно цікавим, чи просто його дизайн з усіма тими великими чорно-білими фотографіями і текстами напівжирним шрифтом, складеними здебільшого з простих, описових речень. Але він ніколи не загадувався питанням, чи постановочні в ньому фото.

Фотографом виявилася жінка на ім'я Філіс Маєрз. Вона повідомила Теду з Ліз, що створила серію фотографій плюшевих ведмедиків у трунах дитячого розміру — всі плюшеві ведмедики одягнені як дітки. Вона сподівалася продати її як альбом якомусь великому нью-йоркському видавцеві. Але тільки під кінець другого дня інтерв'ю і фотосесії Тед усвідомив, що ця жінка закидає вудку щодо написання ним тексту. «“Смерть і плюшеві ведмедики”, — сказала вона, — це було б остаточним, ідеальним коментарем до американського стилю смерті, ви так не вважаєте, Теде?»

Він подумав, що в світлі її доволі макабричних інтересів, зовсім не дивно, що ця жінка, Маєрз, сама замовила надгробок Джорджа Старка і привезла його з собою з Нью-Йорка. Його було зроблено з *pan'є-маше*.

— Ви ж не проти потиснути перед ним одне одному руки, еге ж? — запитала вона з усмішкою, яка була одночасно й підлесливою, і самовдоволеною. — Це буде чудовий кадр.

Ліз подивилася на Теда запитально і трішки злякано. Потім обоє поглянули на надгробок, що прибув з міста Нью-Йорка (цілорічного дому журналу «Піпл») до міста Касл-Рок у штаті Мейн (літнього дому Теда і Ліз Бомонтів) із сумішшю здивування й бентежної цікавості. Це той напис, це до нього весь час поверталися очі Теда:

Не надто приємний суб'єкт

В оголеному до суті вигляді історія, яку «Піпл» хотів розповісти завзятим спостерігачам за знаменитостями Америки, була доволі

простою. Тед Бомонт є відомим і визнаним письменником, чий перший роман «Раптові танцівники» у 1972 році було номіновано на Національну книжкову премію. Такого роду факт докидав йому ваги в очах літературних критиків, але завзятим спостерігачам за знаменитостями Америки начхати було на Теда Бомонта, який під своїм власним іменем опублікував потім лише ще один роман. Людина, яка їх цікавила, взагалі не була реальною людиною. Тед написав один велетенський бестселер і три наступних надзвичайно успішних романи під іншим ім'ям. Це ім'я, звісно, було Джордж Старк.

Джеррі Гаркавий, з якого складався весь Вотервільський штат агенції Асошіейтед Прес, був першим, хто широко розповсюдив історію Джорджа Старка, після того як Тедів агент Рік Кавлі, за згодою Теда, подарував її Луїзі Букер у тижневик «Паблішерз Віклі». Ні Гаркавий, ні Луїза не отримали повної історії — перш за все тому, що Тед залізно був проти дарування бодай згадки тому вкрадливому дрібному чмошнику Фредеріку Клосону — але все одно вона була достатньо доброю, щоб потім забезпечити собі відомість ширшу, ніж могли надати телеграфна агенція АП або фаховий журнал книговидавничого бізнесу. Клосон, як Тед сказав тоді Ліз і Ріку, не вартий згадки в цій історії — він просто той мудак, який змусив їх її оприлюднити.

Під час того, першого, інтерв'ю Джеррі його спитав, якою взагалі людиною був Джордж Старк. «Джордж, — відповів Тед, — не був надто приємним суб'єктом». Ця цитата постала в заголовку написаного Джеррі тексту і надихнула ту жінку, Маєрз, реально замовити фіктивний надгробок з цією фразою на ньому. Химерний світ. Химерний, химерний світ.

І зненацька Тед зайшовся сміхом знову.

2

Під фотографією Теда з Ліз на одному з найгарніших кладовищ Касл-Рока йшли два рядки білим шрифтом на чорному тлі:

ДОРОГИЙ ПОКІЙНИК БУВ НАДЗВИЧАЙНО БЛИЗЬКИМ ЦИМ
ДВОМ ЛЮДЯМ — повідомляв перший рядок.

ТО ЧОМУ Ж ВОНИ СМІЮТЬСЯ? — запитував другий.

— Тому що цей світ таке нев’ібенно *дивне* місце, — промовив Тед Бомонт і пирснув собі в кулак.

Ліз Бомонт не була самотньою у відчутті невиразного неспокою від такої незвичної невеличкої бурі пабліситі. Тед і сам почувався дещо бентежно. Але разом з тим розумів, що припинити сміятися йому нелегко. Він протримався кілька секунд, а потім — коли око впало на ту фразу НЕ НАДТО ПРИЄМНИЙ СУБ’ЄКТ — свіжі потоки реготу полилися з нього знову. Намагання стриматися були як затикання дірок у погано збудованій земляній греблі. Тільки-но зупиниш одне протікання, як побачиш нове в якомусь іншому місці.

Тед підозрював, що є щось не зовсім нормальне в такому безпорадному сміху — це така форма істерії. Він знав, що гумор рідко, якщо взагалі, має стосунок до таких нападів. Фактично, причиною буває щось абсолютно протилежне кумедному.

Можливо, щось таке, чого варто побоюватися.

«Тобі лячно через якусь клятву статтю в журналі “Піпл”? Ти дійсно так думаєш? Тупо. Лячно ніяковіти, боятися, що твої колеги з факультету англійської літератури дивитимуться на ці фото і думатимуть, що в тебе у голові розхиталися кілька вбогих клепок?»

Ні. Не було йому чого боятися від своїх колег, навіть від тих, які працювали там ще відтоді, коли динозаври ходили по землі. Він має нарешті безстроковий контракт, а також достатньо грошей, щоби дивитися в очі життю — сурміть фанфари, зробіть ласку! — як вільний письменник, якщо йому так схочеться (він не був певен, що схочеться; його не вельми цікавили адміністративні й бюрократичні аспекти університетського життя, але викладацька робота цілком влаштовувала). А також «ні», тому що межу, за якою його мало хвилювала думка про нього колег, він перетнув ще кілька років тому. Хоча йому не було байдуже, що подумують друзі, це так, і в деяких випадках його друзі, друзі Ліз та їхні спільні друзі одночасно були також і колегами, але він думав, що ці люди схильні до того, щоби сприйняти це як своєрідну хохму.

Якщо було щось варте побоювань, це...

«Припини, — наказав йому власний мозок тим сухим, суворим тоном, який зазвичай змушував бліднути й замовкати найгаласливіших з його старшокурсників. — *Зараз же припини це недоумство*».

Та дарма. Хоч би як ефективно не діяв цей голос на його студентів, над самим Тедом він не мав влади.

Він знову опустил погляд на фото, і цього разу його очі оминули увагою обличчя дружини і його самого, які дуркували одне перед одним, неначе парочка юних студентів, що виконують якийсь обряд кумедної ініціації.

ДЖОРДЖ СТАРК

1975—1988

Не надто приємний суб'єкт

Оце йому муляло.

Цей надгробок. Це ім'я. Ці дати. А найбільше ця ущиплива епітафія, яка змушувала його рикати реготом, але не була, з якоїсь причини, ані на крихту смішною *під сподом* того сміху.

Це ім'я.

Ця епітафія.

— Пусте, — пробурмотів Тед. — Уйобок уже мертвий.

Але неспокій залишився.

Коли зі свіжовимитими і перевдягненими близнятами, пригорнутими до себе одною й другою рукою, повернулася Ліз, Тед знову сидів схилившись над статтею.

— Чи я його вбив?

Теддеус Бомонт, колись віншований як найперспективніший американський романіст, номінований у 1972 році на Національну книжкову премію за «Раптових танцівників», задумливо повторює запитання. Вираз у нього дещо збентежений. «Убивство», — промовляє він знову, м'яко, немов це слово ніколи не впливало йому в голову... хоча вбивство для його «темної половини», як називає Джорджа Старка Бомонт, було ледь не єдиним, про що він завжди думав.

Зі скляного широкогорлого слоїка поряд зі своєю старомодною друкарською машинкою він дістає олівець «Берол Блек Б'юті» (за словами Бомонта, саме ними було все написано Джорджем Старком) і починає його легенько гризти. Судячи з вигляду близько дюжини інших олівців у слоїку, таке їх покусування — справа звична.

— Ні, — каже нарешті Бомонт, кидаючи олівець назад до слоїка. — Я його не вбивав. — Він підводить очі й усміхається. Йому тридцять дев'ять, але коли він усміхається таким відкритим манером, його можна сплутати з кимось із його старшокурсників. — Джордж помер природною смертю.

Бомонт каже, що Джордж Старк був ідеєю його дружини. Елізабет Стівенс Бомонт, ладна і гарна блондинка, відмовляється прийняти на себе повне авторство.

— Все, що я зробила, — каже вона, — це запропонувала йому написати роман під якимсь іншим іменем і подивитися, що з цього вийде. Тед якраз переживав письменницький блок, творчий застій і потребував зовнішнього імпульсу. Та насправді, — сміється вона, — Джордж Старк був тут весь час. Я бачила ознаки його в деяких незакінчених текстах, які час від часу писав Тед. Справа була лише в тому, щоби змусити його «вийти з шафи».

За свідченнями багатьох його колег, проблема Бомонта лежала дещо глибше за звичайний письменницький блок. Щонайменше двоє добре відомих письменників (котрі відмовили нам у прямому їх цитуванні) казали, що їх непокоїла психічна адекватність Бомонта в той критичний період між першою і другою книжками. Один сказав, що вважає, що після публікації «Раптових танцівників», які принесли йому більше схвальних рецензій від критиків, аніж гонорарів, Бомонт міг учинити спробу самогубства.

На запитання, чи думав він коли-небудь про самогубство, Бомонт лише хитає головою і каже:

— Це дурна думка. Справжня проблема полягала не в публічному сприйнятті, а в письменницькому блоці. А в мертвих письменників це невиліковна хвороба.

Тим часом Ліз Бомонт продовжувала «лобіювати» — це слівце Теда — ідею псевдоніма.

— Вона казала, що, якщо захочу, я можу врешті-решт розгулятися. Написати, чорт забирай, будь-яку річ, яку лишень заманеться, без зазирання повсякчас мені через плече «Книжкового огляду Нью-Йорк Таймз»¹⁷, поки я її пишу. Вона сказала, що я можу писати хоч вестерн, хоч детектив, хоч якусь науково-фантастичну річ. Або міг би написати якийсь кримінальний роман.

Тед Бомонт посміюється.

— Я думаю, останнє вона назвала з умислом. Вона знала, що я панькався з ідеєю кримінального роману, хоча, схоже, не був здатен з нею впоратися.

— Ідея псевдоніма здалася кумедно принадною для мене, у ній вчувалося звільнення, щось таке — на кшталт секретної ляди для втечі, якщо ви розумієте, що я маю на увазі.

— Але в цьому було також іще дещо. Дещо таке, що дуже важко пояснити.

Бомонт тягнеться рукою до акуратно вигострених олівців «Берол» у слоїку, та потім опускає її. Він відводить погляд до вікна на всю стіну в глибині свого кабінету, яке демонструє весняну фресю зеленіючих дерев.

— Роздуми про письмо під псевдонімом були як роздуми про те, щоби стати невидимим, — нарешті промовляє він майже через силу. — Що більше я бавився з цією ідеєю, то дужче відчував, що зможу... ну... розпочати нове життя.

Його рука скрадається сама собою і цього разу успішно вихоплює зі скляного слоїка олівець, тим часом як його мозок зайнятий зовсім іншим.

Тед перегорнув сторінку, а потім подивився на близнят на їхньому подвійному високому стільці. Коли близнята хлопчик з дівчинкою, стосунки між ними завжди братерські, чи то братерсько-сестринські, якщо ви не хочете в цьому питанні виглядати шовіністичною свинею чоловічої статі. Та хай там як, а Венді з Вільямом мали таку схожість, якої лишень тільки можна досягти *не маючи* схожості.

Вільям заусміхався до Теда з-поза своєї пляшечки.

Венді також заусміхалась до нього з-за своєї пляшечки, але вона козиряла перевагою, якої не мав її брат, — одним-єдиним зубом спереду, який виліз абсолютно без жодного зубного болю, просто беззвучно вигулькнувши над поверхнею ясен, як перископ субмарини, що простромлюється крізь поверхню океану.

Венді прибрала одну пухкеньку руку зі своєї пластикової пляшечки. Розкрила її, показуючи чисту, рожеву долоньку. Закрила. Розкрила. Просто такий Венді-помах.

Не дивлячись на неї, Вільям прибрав і свою руку зі своєї пляшечки. Розкрив, закрив, розкрив. Просто такий Вільямів помах.

Тед і собі урочисто підняв одну руку зі стола, розкрив долоню, закрив, розкрив.

Близнята усміхалися з-поза своїх пляшечок.

Тед знову опустив погляд на журнал. Ах, «Піпл», подумав він, де б ми були, що б ми робили без тебе? Це, людоньки, американський зоряний час.

Письменник вивалив, яку тільки мав, усю свою брудну білизну — оте найбільш промовисте, погане, чотирирічної довжини простирadlo невдач, що тяглися після того, як «Раптові танцівники» не спромоглися виграти Національну книжкову премію — але ж саме таке тут і віталосся, і він визнавав, що не вельми бентежить ця демонстрацією. По-перше, не все там було аж таким брудним, а по-друге, він завжди вважав, що легше жити з правдою, ніж з брехнею. У перспективному плані принаймні.

Що, звичайно, піднімало питання: мають чи ні журнал «Піпл» і «перспективні плани» бодай щось між собою спільного.

Та й нехай. Тепер уже занадто пізно.

Парубка, який написав цю статтю, звали Майком — це у всякому разі Тед пам'ятав, але Майк-як-його? Якщо ти не англійський пер, який пліткує про королівську родину, чи кінозірка, яка пліткує про інших кінозірок, пишучи для «Піпл», тоді твоє авторство зазначено в кінці матеріалу. Тед перегорнув чотири сторінки, дві з них повношпальтова реклама, і знайшов прізвище. Майк Доналдсон. Вони з Майком тоді засиділися допізна, просто теревені правила, і коли Тед його спитав, чи справді комусь може бути цікавим те, що він написав кілька книжок під іншим іменем, Доналдсон сказав дещо таке, що змусило Теда гучно розреготатися:

— Дослідження показують, що в більшості читачів «Піпл» надзвичайно вузькі носи. І через це в них важко длубатися, тому вони длубаються у всіх чужих, до яких можуть дотягнутися. Їм хотітиметься дізнатися все про вашого друга Джорджа.

— Він мені не друг, — відповів Тед, усе ще сміючись.

Тепер він запитав у Ліз, яка пішла до плити:

— Ти з усім впоралася, любонько? Хочеш, чимось допоможу?

— У мене все гаразд, — сказала вона. — Просто зварю кашки для дитинчат. З тебе ще не досить самого себе?

— Поки ще ні, — відповів Тед безсоромно і знову повернувся до статті.

— Насправді найважчим виявився вибір імені, — продовжує Бомонт, злегка покусуючи олівець. — Але це було важливим. Я знав, що це може подіяти. Я розумів, що це може проломити мій письменницький блок, ту творчу кризу, яка мене гнітила... якщо я створю якусь особистість. Справжню особистість, таку, щоб жила відокремлено від моєї.

Тож як він вибрав Джорджа Старка?

— Ну, є такий детективний автор на ім'я Доналд Вестлейк¹⁸, — пояснює Бомонт. — І, виступаючи під власним іменем, Вестлейк використовує детективний роман, щоби писати такі дуже курйозні соціальні комедії про американське життя і американські звичаї.

— Але від початку шістдесятих приблизно до середини сімдесятих він написав серію романів під іменем Річард Старк, і ці його книжки дуже відрізняються від інших. Вони про людину на прізвище Паркер, який є професійним злодієм. Він не має ні минулого, ні майбутнього і в найкращих із тих книжок жодних інших інте ресів, окрім грабіжництва.

— Хай там як, з причин, про які вам треба запитати в самого Вестлейка, зрештою він припинив писати романи про Паркера, але я ніколи не забуду того, що сказав Вестлейк після того, як перестав бути тайною його псевдонім. Він сказав, що писав свої книжки в сонячні дні, а Старк з'являвся в дощові. Мені це сподобалося, оскільки то були дощові дні для мене, оті що між 1973-м і початком 1975-го.

— У найкращих із тих книжок Паркер більше схожий на робота-вбивцю, ніж на живу людину. Пограбований грабіжник — доволі постійна їхня тема. І Паркер лущить тих поганців — інших поганців, тобто — точнісінько як робот, запрограмований на одну-єдину мету. «Я хочу грошей», — каже він, і це майже єдине, що він каже. «Я хочу грошей, я хочу грошей». Це не нагадує вам когось?

Інтерв'юер киває. Бомонт описує Алексиса Машину, головного персонажа першого й останнього романів Джорджа Старка.

— Якби «Шлях Машини» закінчувався в тій самій манері, в якій починався, я б заховав його до шухляди назавжди, — каже Бомонт. — Публікувати таке було б плагіатом. Але десь на чверті дороги він знайшов власний ритм і все стало точно на свої місця.

Інтерв'юер питає, чи Бомонт має на увазі, що після того як він уже пропрацював над цією книгою певний час, Джордж Старк прокинувся і заговорив?

— Так, — каже Бомонт. — Це доволі близько.

Тед підняв очі, знову мало не розсміявшись проти власної волі. Близнята побачили його усмішку і теж заусміхалися понад гороховим пюре, яким їх годувала Ліз. Як йому пригадується, насправді він тоді сказав: «*Господи*, так мелодраматично! У вашій подачі це схоже на те місце “Франкенштейна”, де блискавка нарешті б’є в штир на найвищій вежі замку і заряджає життям монстра!»

— Я не зможу їх догодувати, якщо ти цього не припиниш, — зауважила йому Ліз. На кінчику носа в неї була крихітна крапля горохового пюре, і Тед відчув якийсь абсурдний потяг прибрати її поцілунком.

— Припинити що?

— Ти смієшся, вони сміються. Неможливо годувати дитину, коли вона сміється, Теде.

— Вибач, — промовив він смиренно і підморгнув близням. Їхні обрамлені зеленим усмішки на мить поширшали.

Потім він опустил очі і продовжив читати.

— Я почав «Шлях Машини» у 1975 році, ввечері, я придумав назву, але там виявилася ще одна притичина. Коли я вже був готовий розпочати, я вставив аркуш паперу в свою машинку... та потім витяг його звідти. Я друкував усі мої книжки, але Джордж Старк вочевидь несхвально ставився до друкарських машинок.

На мить знову спалахує та його усмішка.

— Можливо, там не було курсів машинопису, у тих кам’яних готелях, де він відбував свої терміни.

Бомонт має на увазі «суперобкладинкову біографію» Джорджа Старка, де повідомляється, що автору тридцять дев’ять років і він тричі відбував терміни в різних в’язницях за звинуваченнями у підпалі, нападі зі смертельною зброєю та нападі з наміром вбивства. Однак біографія на суперобкладинці — це лише частина цієї історії; Бомонт також демонструє авторське досьє від видавництва «Дарвін-Прес», яке деталізує історію його альтер еґо в таких скрупульозних подробицях, що їх тільки добрий романіст здатен вигадати на порожньому місці. Від його народження в Манчестері, Нью-Гемпшир, до останнього місця перебування в Оксфордї, штат Міссісіпі, все тут є, окрім погребіння Джорджа Старка шість тижнів тому на Отчизному цвинтарі у Касл-Року, Мейн.

— У себе в шухляді я знайшов старий блокнот і скористався ними, — показує він на скляний слоїк з олівцями, схоже, здивований, побачивши, що один з них тримає в тій руці, якою показує. — Я почав писати, а наступне, що усвідомив, — Ліз мені каже, що вже за північ, і питається, чи збираюся я коли-небудь лягати спати.

Ліз Бомонт має власний спогад про той вечір. Вона каже:

— Я прокинулася о 23:45, побачила, що він досі не в ліжку, і подумала: «Ну, він ще пише», але я не почувла машинки і трішечки злякалась.

Вираз її обличчя підказує, що це могло бути дещо сильніше, ніж просто трішечки.

— Коли я зійшла на перший поверх і побачила, що він пише рукою в тому блокноті, мене можна було б збити з ніг пір'їною, — сміється вона. — Він майже торкався носом паперу.

Інтерв'юер питає, чи їй тоді полегшало.

М'яким, зваженим тоном Ліз Бомонт каже:

— Дуже полегшало.

— Я погортав назад той блокнот і побачив, що я списав шістнадцять сторінок без жодного закреслення, — каже Бомонт. — І три чверті абсолютно нового олівця перетворив на стружки в стругачці.

Він дивиться на слоїк з виразом, який може бути водночас і меланхолійним, і завуальовано гумористичним:

— Гадаю, тепер, коли Джордж помер, мені треба викинути ці олівці. Особисто я ними не користуюся. Я намагався. У мене просто не виходить. Я не можу працювати без друкарської машинки. У мене рука втомлюється і тупішає.

— З Джорджем такого ніколи не було.

Він підводить голову і дещо загадково підморгує.

— Золотко? — поглянув він на дружину, зосереджену на доставці до рота Вільяму залишків горохового пюре. Судячи з усього, доволі чимало його опинялося на нагруднику хлопчика.

— Що?

— Поглянь сюди на секунду.

Вона подивилася.

Тед підморгнув:

— То було загадково?

— Ні, милий.

— І я так думаю.

Решта цієї оповіді — це ще один парадоксальний розділ у більшій історії того, що Тед Бомонт називає «химерою, яку люди іменують романом».

Випущений у червні 1976 доволі манюнім видавництвом «Дарвін-Прес» («справжнє Я» Бомонта виходило у видавництві «Даттон») «Шлях Машини» став сенсаційним сюрпризом того року, посівши перше місце в списках бестселерів від узбережжя до узбережжя. За романом також було знято успішний у прокаті фільм.

— Довгенько я чекав, коли хтось відкриє, що я — Джордж, а Джордж — це я, — каже Бомонт. — Авторське право було зареєстровано на ім'я Джордж Старк, але мій агент знав, і його дружина теж — тепер вона його колишня дружина, але досі повноправна партнерка в бізнесі — ну й, звичайно, знали також вищі керівники і бухгалтер-контролер у «Дарвін-Прес». Він мусив знати, бо Джордж умів писати рукою романи, але мав таку невеличку проблему, як підпис на чеку. І, звичайно, мусила знати податкова служба. Тому ми з Ліз майже півтора року чекали, коли хтось проговориться. Цього не сталося. Я думаю, це була просто тупа удача, і єдине, що це доводить, — коли ти думаєш, що хтось мусить усе розпаткати, всі тримають язика на припоні.

І продовжували їх тримати наступні десять років, тим часом як примарний містер Старк, значно плодovitіший письменник, ніж його друга половина, опублікував ще

три романи. Жоден з них не повторив феєричного успіху «Шляху Машини», але всі пробилися вгору у списках бестселерів.

Після довгої, задумливої паузи Бомонт починає говорити про причини, чому він кінець кінцем вирішив припинити такий вигідний спектакль.

— Ви мусите пам'ятати, що Джордж Старк зрештою був усього лиш фіктивною особою. Я довгий час милувався ним... та чорт забирай, цей парубок заробляв гроші. Я називав це «мої х** з ними гроші». Просто знання, що, якщо захочу, я можу покинути викладання і продовжувати сплачувати іпотечний кредит, справляло надзвичайно звільняючий ефект на мене.

— Але я хотів знову писати власні книжки, а в Старка вже залишалося мало чогось такого, що він міг іще розповісти. Отак-от все просто. Я розумів це, Ліз це розуміла, мій агент це розумів... я думаю, навіть редактор Джорджа в «Дарвін-Прес» розумів це. Але якби я й далі беріг цей секрет, спокуса написати черговий роман Джорджа Старка виявилася б врешті-решт для мене непереборною. Я такий само беззахисний перед заманливими піснями сирен про гроші, як і будь-хто інший. Єдиним рішенням здавалося ввігнати йому кілок в серце раз і назавжди.

— Іншими словами: піддати розголосу. Що я й зробив. Що я саме зараз і роблю, між іншим.

Тед відірвав очі від статті з децицею усмішки. Раптом його зачудування постановочними фотографіями в «Піпл» здалося йому дещо лицемірним, дещо позерським. Тому що журнальні фотографи не єдині, хто інколи подає все так, щоб воно мало бажаний і очікуваний читачами вигляд. Він подумав, що більшість героїв інтерв'ю теж це роблять, більшою чи меншою мірою. Але він гадав, що мав би бути кращим у такій подачі, ніж дехто; він все ж таки романіст... а романіст — це просто парубок, якому платять за те, що він розповідає вигадки. Що дивовижніші вигадки, то краща платня.

«У Старка вже залишалося мало чогось такого, що він міг іще розповісти. Отак-от все просто». Як прямолінійно.

Як самовпевнено.

Як це смердить повним лайном.

— Золотко?

— Гмммм?

Ліз намагалася дочиста витерти Венді. Венді була не в захваті від такої ідеї. Вона безупинно відвертала своє маленьке обличчя, щось протестуюче лепетала, а Ліз безупинно вганяла за нею з вологою ганчірочкою. Тед подумав, що його дружина зрештою вловить дочку, хоча припускав, що для Ліз завжди існує шанс втомитися першою. Скидалося на те, що Венді також розраховувала на таку можливість.

— Чи не дарма ми збрехали про роль Клосопа у всьому цьому?

— Ми не збрехали, Теде. Ми просто прибрали його ім'я з цієї історії.

— І він був задротом, правильно?

— Ні, милий.

— Не був?

— Ні, — сказала Ліз лагідно. Тепер вона почала відчищати обличчя Вільяму. — Він був просто брудним, дрібним Рептилозоїдом.

Тед пирхнув:

— Рептилозоїдом?

— Саме так. Просто Рептилозоїдом.

— Здається, я взагалі оце вперше чую такий специфічний термін.

— Я побачила це слово на коробці з відеокасетою минулого тижня, коли заходила до тієї крамнички на розі взяти щось напрокат. Якийсь фільм жахів з назвою «Рептилозоїди»¹⁹. І я подумала: «Чудесно. Хтось уже зняв кіно про Фредеріка Клосона і його рід. Треба розказати про це Теду». Але забула і тільки оце зараз згадала.

— То ти дійсно вважаєш, що з цим питанням все окей?

— Дійсно, все цілком і повністю окей, — сказала Ліз. Вона показала рукою з ганчіркою спершу на Теда, а потім на розгорнутий журнал на столі. — Теде, ти отримав з цього свій фунт м'яса. У «Піпл» із цього отримали свій фунт м'яса. А Фредерік Клосон отримав дулю з маком... якраз саме те, на що він і заслуговував.

— Дякую, — промовив Тед.

Вона знизала плечима:

— Звісно. Ти інколи зайве проймаєшся, Теде.

— Це така проблема?

— Так... вся проблема... Вільяме, та годі тобі! Теде, якби ти мені бодай трохи допоміг...

Тед згорнув журнал і, слідом за Ліз, яка несла Венді, поніс Вілла в спальню близнят. Опецькуватий малюк був теплий і приємно важкенький, його руки безтурботно охоплювали шию Теда, тим часом як сам він витріщався на все зі своєю звичайною цікавістю. Ліз поклала Венді на сповивальний столик; Тед поклав Вілла на інший. Вони почали міняти мокрі підгузки на сухі, Ліз справлялася трохи швидше за Теда.

— Ну, — сказав Тед, — ми відзначилися в журналі «Піпл», і на тому вже кінець цієї справи. Правильно?

— Так, — сказала Ліз і усміхнулась. Теду в цій усмішці дзеленькнуло щось не зовсім щире, але він згадав власний дивацький

напад сміху і вирішив не чіплятися. Інколи він просто почувався не дуже впевненим щодо чогось — такий свого роду ментальний аналог його фізичної незграбності — і тоді він доколупувався до Ліз. Вона рідко ставила його через це на місце, але інколи він бачив, як утома вповзає в її очі, коли він занадто довго не вгаває. Як це вона сказала? «Ти інколи зайве проймаєшся, Тед».

Він зашпилював підгузки Вілла, тримаючи передпліччя на животі в'юнкого, але радісного малюка, щоби, поки батько працює, Вілл не скотився зі столу і не вбив себе, як то, здавалося, він рішуче налаштований зробити.

— *Багтайрах!* — крикнув Вілл.

— Авжеж, — погодився Тед.

— *Діввіт,* — верескнула Венді.

Тед кивнув:

— І в цьому є сенс також.

— Так добре, що він помер, — раптом промовила Ліз.

Тед скинув очима. На якусь мить задумався, потім кивнув. Не було потреби уточнювати, хто той *він*. Їм обом це було зрозуміло.

— Авжеж.

— Не дуже він мені подобався.

«Чорт би тебе взяв, казати так про свого чоловіка», — ледь не відповів він, проте стримався. Нічого дивного, вона ж не про нього це сказала. Методи письма Джорджа Старка були не єдиними суттєвими відмінностями між ними двома.

— Мені також, — сказав Тед. — Що на вечерю?

¹³ Big Apple — прізвисько міста Нью-Йорка.

¹⁴ «John Wesley Harding» — знаменита балада Боба Ділана, у якій він об'єднав історії двох реальних ковбоїв-злочинців кінця XIX століття: *John Hardy* та *John Wesley Hardin*.

¹⁵ «Самотній тягся я, неначе хмара» («I wandered lonely as a cloud») — вірш видатного англійського поета Вільяма Вордсворта.

¹⁶ Ludlow — реальне місто в штаті Мейн, вигадана версія якого фігурує також у романі Кінга «Кладовище домашніх тварин».

¹⁷ «The New York Times Book Review» — заснований 1896 року тижневик, додаток до газети «Нью-Йорк Таймс», де друкуються рецензії на актуальні художні й документальні книжки, а також рейтинги «вибір редакторів» та «вибір читачів».

¹⁸ Donald E. Westlake — автор понад сотні романів у різноманітних жанрах, відзначений званням «Гранд Майстер», найвищою нагородою асоціації «Детективні письменники Америки»; окрім власного імені, видавав книжки ще під вісімнадцятьма різними псевдонімами.

¹⁹ «Сгеерозoids» — фільм про те, як після ядерної війни люди ховаються від кислотного дощу в покинутій секретній лабораторії, де зустрічаються з жахливими генномодифікованими істотами.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ